

СПІВПРАЦЯ М. ГРУШЕВСЬКОГО І В. СІЧИНСЬКОГО НА ТЛІ ІСТОРИЧНОЇ НАУКИ І ГРОМАДСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті аналізується проблема участі В. Січинського в громадському житті України та української діаспори. Розглядаються проблеми формування активної громадської позиції і засад участі у суспільному житті. Проблема співпраці В. Січинського та М.С. Грушевського розглядається крізь призму його роботи в якості особистого секретаря М. Грушевського під час подорожі останнього на Західну Україну, а також подальших особистих, наукових та громадських контактів. В цілому, особистість В. Січинського бачиться в якості діяча українського руху, українського патріота, що сприйняв назавжди ідеї боротьби за державну незалежність України, за національне відродження її культури та духовності.

Ключові слова: М. Грушевський, В. Січинський, співпраця, наука, громадська діяльність.

У наявній літературі та дослідженнях про В. Січинського проблема його участі в суспільному житті України обмежується лише констатацією його причетності до громадсько-наукових, просвітницьких та інших товариств і організацій без належних коментарів. Таким чином нівелюється одна із важливих сторін біографії вченого як непересічного громадського діяча. Маловивченою залишається проблема співпраці В. Січинського із М. Грушевським.

Важливу роль у формуванні активної громадянської позиції і засад участі в суспільному житті В. Січинського зіграли в першу чергу сім'я Січинських. Прикладом слугував батько Ю. Січинський, який наприкінці XIX – у перші десятиліття XX ст. постійно перебував у вирі громадсько-політичного і науково-просвітницького життя на Поділлі, брав участь в організації у 1906 році місцевої «Просвіти», керував Подільським церковним історико-археологічним товариством, був активним членом НТШ у Львові, завідував історико-археологічним музеєм, редагував часописи, систематично виступав серед населення з науково-популярними лекціями, особисто підтримував прогресивні проекти реформування суспільного і духовного життя у м. Кам'янці-Подільському і регіоні.

У 1916 році В.Січинський був обраний головою «Української громади» в своєму інституті [10, с.50]. Під його керівництвом вона виросла у потужну організацію, що поширила вплив на інші вищі навчальні заклади і установи Петербургу, послідовно боролася за національні права українців, за український стиль в архітектурі. В розпорядженні громади була велика українознавча бібліотека та добре упорядковані два альбоми пам'яток української архітектури. Громада виступала колективним членом таємної студентської організації «Інформаційне бюро» на чолі з Євгеном Нероновичем, якого Січинський вважав «геніальним організатором», «людиною крайніх поглядів на соціальні питання», «крайнім націоналістом» [17, с.37].

Поза інститутом В. Січинський в справі «Української громади» часто зустрічався і співпрацював з відомим українським антропологом й етнографом Ф. Вовком, знаними вченими М. Ковалевським, О. Русовим, О. Єфименко, О. Грушевським, діячами українського руху подолянами О. Лотоцьким, істориком мистецтва К. Широцьким, В. Приходьком й іншими земляками, що мешкали у Петербурзі [8, с.23].

Отже, у «петербурзький період» свого життя В. Січинський відбувся як діяч українського руху, завершив своє формування як український патріот, що сприйняв назавжди ідеї боротьби за державну незалежність України, за національне відродження її культури та духовності, виявив організаторські здібності в громадській роботі й, нарешті, ввійшов у оточення української наукової та мистецької еліти, що мешкала в столиці, з представниками якої зберіг стосунки і творчу співпрацю в наступні роки.

Саме тому В. Січинський радо сприйняв революційні події 1917 року в Україні й одразу ж після завершення вищої освіти в Інституті цивільних інженерів прибув до Києва і поринув в його громадсько-політичне і культурне життя. В місті він був прийнятий дійсним членом Українського товариства архітекторів [1, арк.21], зблизився із знаними ним діячами «Української громади» Петербургу, що раніше оселилися в Києві і вже працювали на тлі української науки і культурно-національного відродження, В. Кричевським, Д. Дяченком, К. Широцьким та іншими. Разом з ними взявся за створення Архітектурного інституту, де мав працювати викладачем, гаряче підтримував політику українізації науки, освіти і культури [8, с.24-25].

У зв'язку із зміною політичної ситуації в Києві на початку листопада 1918 року В. Січинський повернувся до рідного Кам'янця-Подільського. Відразу ж влаштувався на роботу завідувачем шкільного будівельного відділу Подільської губернської управи й прилучився до громадської діяльності. Невдовзі став дійсним членом Подільського церковного історико-археологічного товариства, головою якого був батько Ю.Й. Січинський [1, арк.21]. Згодом його обрали на посаду секретаря Подільського українського товариства «Просвіта». А вже 17 листопада 1918 року В. Січинський як делегат брав участь у роботі Українського національного конгресу в Києві [7, с.119].

Тієї ж осені на кошти місцевої «Просвіти» В. Січинський заступав і очолював редакцію часопису-тижневика «Життя Поділля». Він налагодив мережу кореспондентів газети і прагнув зробити газету цікавою для читача різноманітною інформацією з внутрішньо і зовнішньополітичного життя України і рідного краю, з публікацією історичних та мистецтвознавчих нарисів. Це була одна із перших газет, що виходила в Кам'янці українською мовою, яка пропагувала ідеї української революції і політику українізації освіти, культури [5, с.201]. Кам'янецькі соціалісти-революціонери прагнули усунути його з цієї посади і захопити видання в свої руки. Однак цього їм зробити не вдалося. Та з приїздом до

міста в січні 1919 року М. Грушевського Володимир Січинський передав йому редагування тижневика [6, с.145]. Проте редакторство М. Грушевського було не зовсім вдалим і короткочасним. Наприкінці лютого він виїхав за кордон, і це видання занепало й припинило існування [8, с.51].

Виїзд М. Грушевського в Західну Україну позначився на долі В. Січинського. Цю подію описує і своїх спогадах В. Січинський так: «... я випадково опинився на станції Проскурів і там зустрів п. Остаповича – молодого чоловіка, бувшого репортера газети «Життя Поділля». Пан Остапович з поспіхом мене поінформував, що на станції є проф. М. Грушевський, який їде до Станіславова. – Старий професор – казав мій інформатор, – всіма покинутий, їде сам і це робить нам, українцям, встид. Чи не погодилися би Ви супроводити Грушевського разом зі мною, як його особистий секретар? Запитання і пропозиція були для мене несподівані... Рішати треба було негайно, і я, не маючи навіть необхідних підручних речей, прийняв пропозицію п. Остаповича і вирушив в дорогу» [8, с.52].

Давши згоду бути особистим секретарем поважного вченого, В. Січинський роздобув для нього одномісне купе у вагоні потягу, що від'їжджав до Тернополя, і під час подорожі не тільки налагоджував побут, харчування, але й організовував зустрічі М. Грушевського з делегаціями членів уряду ЗУНР, військових, діячів різних політичних партій і просто громадян Західної України, які урочисто, як писав В. Січинський, з «великим пієтизмом і повагою» зустрічали Михайла Сергійовича на залізничних станціях [8, с.52]. З цього приводу В. Січинський згадував: «... посадив проф. М. Грушевського у вільне «купе» і став на дверях як сторож того «купе». Далі мусів я полягати-ся вже на свою фізичну силу... Звичайно, навал подорожуючих був величезний і треба було уживати різних трюків, щоб відвернути увагу пасажирів від «купе», де сидів професор Михайло Грушевський... За Тернополем подорож була вже спокійніша... На одній з вузлових станцій команда Галицької Армії наказала дочепити до потягу, для Грушевського, невеликий вагон-сальон. Відтоді М. Грушевського почали частіше відвідувати різні делегації і представники української влади... Під вечір поїзд прибув до Станіславова – осідку влади Західної Української Народньої Республіки. М. Грушевського зустрічала делегація Української влади майже в цілому складі всіх міністрів» [8, с.52].

За час подорожі В. Січинський мав можливість приглянутися до нашого професора М. Грушевського і переконатися в тому, що той дуже мало розмовляв, зате цілу подорож виправляв коректуру якогось рукопису [8, с.52]. Тим не менше, налагодилися між ученим і ним приятні й теплі стосунки. Михайло Сергійович розгледів в ньому перспективного талановитого науковця й запропонував свою допомогу. З цих пір між ними підтримувалося тісне співробітництво, яке стало в пригоді В. Січинському на перших етапах перебування в еміграції [5, с.202-203].

Виконавши місію свого секретарювання при М. Грушевському, В. Січинський повернувся до Кам'янця-Подільського, де його чекало нове відповідальне завдання. Міністерство закордонних справ УНР з метою пропаганди української культури та привернення на бік української революції суспільної думки країн Європи вирішило послати в зарубіжне турне Українську республіканську хорову капелу під керівництвом Олександра Кошиця, що на той час перебувала в Кам'янці-Подільському. За поданням куратора капели від уряду УНР С. Наріжного, В. Січинського було призначено кур'єром цього творчого колективу для організації стосунків хору як з власним урядом, його представництвами в державах Європи, так і місцевою владою в країнах перебування [4, т.1, с.64].

Концертна подорож тривала з середини квітня 1919 – по 20 липня 1920 рр. і стала сенсацією для країн Європи, яка, по суті, вперше наочно познайомилась з українським національним хоровим мистецтвом. Маршрут капели проліг через Станіслав-Стрий-Львів-Ужгород (Західна Україна), Чехію, Австрію, Швейцарію, Францію, Англію, Бельгію, Голландію, Німеччину. Концерти відвідували королі, президенти, міністри, прості робітники і селяни. Всіх чарувала краса і свіжість української пісні [4, т.1].

Після розпаду Української республіканської хорової капели у 1920 р. В. Січинський з дружиною залишився на деякий час в Ужгороді. Тут він вступив до місцевого новозаснованого товариства «Кобзар», яке протягом короткого снування дало 36 концертів у різних куточках Закарпаття. Мандруючи з групою співаків і музикантів товариства «Кобзар», Володимир Юхимович не тільки виступав з лекціями і бесідами серед населення про Наддніпрянську Україну, про події української революції, але й зібрав багатий матеріал про матеріальну культуру та будівництво в регіоні, який згодом сповна використав у своїй творчості [8].

Варто зазначити, що на початку 20-х років поряд з В. Січинським у Галичину прибула з Наддніпрянської України плеяда відомих діячів визвольного руху та культурно-національного відродження, зокрема, митці П. Холодний, М. Голубець, П. Ковжун, М. Бутович, В. Крижанівський, Р. Лісовський, С. Тимошенко та інші. Проте порозуміння між галичанами й емігрантами з Великої України було досягнуто не одразу. Тому, як згадував В. Січинський, спочатку новоприбулі гуртувалися «...у своїх власних емігрантських «Комітетах», «Товариствах» та творили своєрідне гето серед українського моря Галичини» [11, с.49].

Характеризуючи інші сторони суспільної діяльності В. Січинського, варто відзначити, що він у 1921 р. безплатно виконав проєкт пам'ятника полеглим воїнам УГА і безпосередньо взяв участь в його спорудженні у Львові [12, с.28]. На замовлення львівської «Просвіти» він у 1922 р. виготовив типовий проєкт сільського будинку культури, за яким згодом було побудовано кілька читалень «Просвіти» [11, с.50]. До того ж, він налагодив дружні стосунки і співпрацю з відомими вченими Львова: народознавцем, секретарем НТШ Володимиром Гнатюком, історика-

ми Іваном Крип'якевичем, Володимиром Дорошенком, теологом Йосафатом Скрутнем та іншими, які відіграли значну роль в його житті (влаштували на роботу вчителем Української академічної гімназії у Львові, матеріально його підтримували, допомагали видавати праці та їх рецензували) [11, с.51].

Отже, «львівський період» життя позитивно позначився на громадській діяльності В. Січинського: він став відомою і непересічною постаттю місцевої інтелігенції; його сприйняли і співпрацювали з ним художники, мистецтвознавці, архітектори, історики, літератори, освітяни; був задіяний в організації творчих спілок, художньо-мистецьких виставок, що пропагували українську культуру; своїми публікаціями в закордонній пресі здобув визнання серед української діаспори Чехії і Словаччини, Польщі та інших країн Європи, що визначило наступний, «празький період» його біографії.

Навесні 1923 р. відомий український вчений, професор Д. Антонович запросив В. Січинського на роботу до Праги і включив його до складу ініціативної групи по організації тут навчального закладу – Української студії пластичного мистецтва.

У 1927-30 рр. В. Січинський за посередництва М. Грушевського налагодив співробітництво з Всеукраїнською Академією наук у Києві, публікуючи свої праці на сторінках її періодичних видань: «Науковий збірник», «Україна» та «Бібліографічні вісті». За три роки він опублікував у цих трьох виданнях чотирнадцять наукових статей та рецензій [3, с.42-45]. Окремим виданням з'явилась у Києві його праця «Ротонди в Україні» (1929 р.). Та найінтенсивнішими були його зв'язки зі Львовом, де він з 1923 по 1930 роки опублікував 35 статей та рецензій [3, с.42-45]. Кожна наукова праця В. Січинського, яка друкувалася у виданнях НТШ у Львові, проходила процес рецензування. Як правило, її рукопис читали або доповідали про нього на засіданнях секції чи комісії, що давало підстави рекомендувати працю до друку.

Під час кожної поїздки до Львова В. Січинський відвідував НТШ, де виступав з доповідями чи звітами. У Львові добре була відома і його наукова робота у Празі й, зокрема, у Словаччині і Закарпатській Україні. Майже в той самий час В. Січинського було обрано членом німецького Товариства імені Гутенберга [8, с.41].

Після проголошення автономної Карпатської України В. Січинський вирушив туди, щоб допомогти у закріпленні її державності, в її національно-культурному відродженні. Він співпрацював з урядом у ділянці шкільництва і культури, вів переговори щодо переведення УВУ в Празі, яка зазнавала значної матеріальної скрути, до м. Хуст. Тісні стосунки були у нього і з президентом Карпатської України Августином Волошином, який після придушення автономії став деканом філософського факультету, а згодом і ректором Українського вільного університету. Йому В. Січинський до певної міри завдячував за свою доцентуру та професуру [8, с.49].

У роки німецького протекторату над Чехією громадсько-політичне життя української громади завмерло. Припинили діяль-

ність установи та організації діаспори в Празі: Український академічний комітет (УАК), Український вільний університет (УВУ), Українське історико-філологічне товариство (УІФТ), Українська наукова асоціація (УНА), Українське педагогічне товариство (УПдТ), Національна рада українських жінок (НРУЖ), керована Софією Русовою (сама Рада була створена 1919 р. у Кам'янці-Подільському) й іншими, з якими співпрацював В. Січинський упродовж 20-30-х років. У 1942 року призупинило існування Українське товариство прихильників книги, головою якого був також В. Січинський [18, с.491, 492-493, 496-497]. За цих умов Володимир Юхимович установив зв'язки з нелегальною українською військово-політичною організацією ОУН, осередок якої з 1941 р. діяв у Празі. Неодноразово приймав у своїй квартирі подвизників ОУН О. Ольжича, О. Телігу й інших, за що потрапив до рук німецького гестапо і п'ять місяців з 8 листопада 1943 по 24 березня 1944 рр. відсидів у в'язницях Праги і Берліна, де суттєво своє підірвав здоров'я [8, с.50].

Отже, «празький період» життя В. Січинського відзначився найвищою його громадсько-науковою та політичною діяльністю серед української еміграції, інтереси якої він відстоював, прилучав її до національно-культурного відродження, до популяризації української культури та духовності не тільки в Чехо-Словаччині, а й по усій Європі.

Вже у 1946 році В. Січинський разом з іншими професорами колишніх вищих українських навчальних закладів та гімназій Чехії взяв участь відновленні Українського вільного університету у Мюнхені і став одним з перших його професорів. Водночас Володимир Юхимович тісно співпрацював як кореспондент і публіцист з українськими газетами і журналами Західної Європи: «Українська трибуна» та «Молоде життя» (Мюнхен), «Слово» та «Громадянка» (Регенсбург), «Український тижневик» та «Неділя» (Ашафенбург), «Українські вісті» (Новий Ульм), «Час» (Фюрт), «Рід і Знамено» (Франкфурт), «Чорноморський збірник» (Женева) та іншими [8, с.52]. Все це характеризувало його як активного і авторитетного громадського діяча української еміграції в Німеччині та Європі загалом.

Таким самим подвижником на тлі суспільного життя В. Січинський залишався під час третьої хвилі української діаспори у Сполучених Штатах Америки (друга половина 40-х – початок 60-х рр.) [9, с.12]. З перших років переселення в США він, крім активної діяльності на ниві науки, мистецтва, архітектури, освіти, залучився до проблем існування в цій державі українців-емігрантів, розбудови їх національно-культурного, наукового і духовного життя, чим здобув прихильність і визнання американської діаспори.

Зокрема, В. Січинський, починаючи з 1949 р., взяв активну участь у роботі осередку НТШ у Нью-Йорку, заснованим тут два роки раніше, та у відкритті при ньому Інституту Українознавства, в створенні та розбудові в цьому місті Української вільної академії наук (УВАН), у фундації в США Української академії мистецтв (УАМ).

Майже 90% всіх публікацій у періодиці В. Січинського стосувалися в першу чергу його наукових і культурологічних досліджень, популяризації українського мистецтва, архітектури, історії, освіти, рецензування праць інших авторів, художніх виставок тощо. Як показує аналіз, він займав чітку громадсько-політичну позицію у статтях, що стосувалися життя української діаспори та її насущних потреб та гостро критикував і засуджував більшовицьку владу в Україні за нищення національної культури («Доля українських митців під советською Москвою» [13], «Московська «опіка» українською архітектурою» [14], «Українські мистецькі школи під Советами» [15], «Московські концепції» [16] тощо). В численних статтях учений обстоював майбутню суверенну соборну Українську державу, популяризував її національний гімн, герб і прапор (здійснив цикл публікацій під назвою «Український тризуб і прапор» [2, с.64]).

Таким чином, Володимир Січинський пережив дві світові війни, три революції, тричі втрачав все своє майно, бібліотеки і часто не мав засобів до існування. Проте він ніколи не зневірився, завзято і самовіддано продовжував працювати на благо науки, культури, освіти і при цьому, де б він не перебував, свято беріг своє єдине громадянство України, завжди був у вирі суспільно-політичних подій і залишив вдячну пам'ять про себе як громадського діяча, палкого поборника державності України.

Список використаних джерел та літератури:

1. ЦДАУА, ф.328, оп.1, спр.104, арк.21: Власноруч написана В. Січинським біографія (Архів редакції «Української загальної енциклопедії»).
2. Володимир Січинський : біобібліографічний покажчик / укладач С.П. Костюк. – Львів : АНБ ім. В. Стефаника, 1996. – 122 с.
3. Кейван І. Володимир Січинський: архітект, мистець-графік, мистецтвознавець, дослідник / І. Кейван. – Торонто : Вид-во «Свшан-Зіля», 1957. – 79 с.
4. Кошиць О. З піснею через світ / О. Кошиць // Спогади. Т.1-3. – Вінніпег, 1952-1974.
5. Логвіна В.А. Кам'янецький період Володимира Січинського / В.А. Логвіна // Кам'янець-Подільський у контексті українсько-європейських зв'язків: історія і сучасність : зб. наук. праць за підсумками Другої Міжнародної наук.-практ. конф. – Кам'янець-Подільський : КПДУ, інформ. вид. від., 2005. – С.200-203.
6. Логвіна В.А. Кам'янецькі періоди життя Володимира Січинського / В.А. Логвіна // Кам'янець-Подільський у контексті українсько-європейських зв'язків: історія і сучасність : зб. наук. праць Міжнародної наук.-практ. конф. – Кам'янець-Подільський : КПДУ, інформ. вид. від., 2004. – С.144-146.
7. Мацько В.П. Листування як об'єкт літературознавчого та історико-бібліографічного дослідження / В.П. Мацько // Володимир Січинський – історик, мистецтвознавець, архітектор і педагог України і української діаспори (До 110-річчя видатного українського вченого) : зб. наук. праць. – С.115-121.
8. Мушинка М. Володимир Січинський і русини-українці Східної Словаччини / М. Мушинка. – Пряшів, 1995. – 180 с.

9. Саранча Г.В. Суспільно-політична та культурна адаптація третьої хвилі української еміграції у Сполучених Штатах Америки (40-70 роки ХХ століття : автореф. дис. ... канд. істор. наук : 07.00.02. Всесвітня історія) / Г.В. Саранча. – К., 2006. – 20 с.
10. Січинський В. Промова на святкуванні свого ювілею 15 грудня 1954 р. в Нью-Йорку; Зустріч з М. Грушевським / В. Січинський // Мушинка М. Володимир Січинський і Пряшівщина // Дукля (м. Пряшів). – 1994. – № 3. – С.35-53.
11. Січинський В. Із «Спогадів 1900-1960 років» / В. Січинський ; за ред. М. Мушинки // Дукля (м. Пряшів), 1993. – № 3. – С.49-52.
12. Січинський В. Мандрівка по соборній Україні для збирання пам'яток українського мистецтва. 1903-1948: Доісторична доба / В. Січинський. – 1903-1914. Спогади. – 1949 (Рукопис у родинному архіві Я. Січинського в Кергостоні США).
13. Січинський В. Доля українських митців під советською Москвою / В. Січинський // Українське слово (Париж). – 1951. – № 487.
14. Січинський В. Московська «опіка» українською архітектурою / В. Січинський // Вісник (Нью-Йорк). – 1953. – № 7.
15. Січинський В. Українські мистецькі школи під Советами / В. Січинський // Українське слово (Париж). – 1953. – № 592.
16. Січинський В. Московські концепції / В. Січинський // Українське слово (Париж). – 1954. – № 649.
17. Січинський В. Спогади про Академію мистецтв у Кракові / В. Січинський // Свобода (Нью Йорк). – 1954. – № 119.
18. Ульянівська В. Українська наукова і культурницька еміграція в Чехо-Словаччині між двома світовими війнами / С. Ульянівська, В. Ульянівський // Українська культура : лекції / за ред. Д. Антоновича. – К. : Либідь, 1993. – С.477-497.

В. А. Задорожнюк

Сотрудничество М. Грушевского и В. Сичинского на фоне исторической науки и общественной деятельности

В статье анализируется проблема участия В. Сичинского в общественной жизни Украины и украинской диаспоры. Рассматриваются проблемы формирования активной гражданской позиции и принципов участия в общественной жизни. Проблема сотрудничества В. Сичинского и М.С. Грушевского рассматривается сквозь призму его работы в качестве личного секретаря Грушевского во время путешествия последнего на Западную Украину, а также дальнейших личных, научных и общественных контактов. В целом, личность В. Сичинского видится в качестве деятеля украинского движения, украинского патриота, навсегда воспринявшего идеи борьбы за государственную независимость Украины, за национальное возрождение ее культуры и духовности.

Ключевые слова: М. Грушевский, В. Сичинский, сотрудничество, наука, общественная деятельность.

W. Zadorozhnyuk

Cooperation M. Grushevkiy and V. Sichynskiy against the backdrop of historical science and public policy

The article analyzes the problem V. Sichynskoho participation in public life of Ukraine and the Ukrainian diaspora. The problems of forming active social position and principles of participation in public life. The problem of cooperation and V. Sichynskoho M. Grushevskiy seen through

the prism of his work as a personal secretary Grushevkiy travel to western Ukraine last and future personal, academic and social contacts. In general, identity V. Sichynskiy seen as the leader of the Ukrainian movement, Ukrainian patriot, who took good idea of the struggle for Ukraine's independence, for national revival of culture and spirituality.

Key words: *M. Grushevsky, V. Sichynskiy cooperation, science, social activities.*

Отримано: 12.11.2016

УДК 94(477.43)«18-20»:322

Г. В. Лях

ПОДІЛЬСЬКА ДУХОВНА КОНСИСТОРІЯ (1795-1920 рр.): СТРУКТУРНА КЛАСИФІКАЦІЯ ДОКУМЕНТІВ ФОНДУ ДЕРЖАРХІВУ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Стаття присвячена фонду Подільської духовної консисторії (1795-1920 рр.). як важливому джерелу загальноукраїнської, так і регіональної історії, що зберігається у Державному архіві Хмельницької області. Зазначається, що матеріали фонду частково використовувалися дослідниками у своїх наукових цілях. На основі проведеного автором огляду справ фонду робиться спроба здійснити структурну класифікацію його документів і матеріалів.

Автором відмічається комплекс документів за типово-видовою ознакою, який сформувався внаслідок діяльності Подільської духовної консисторії. Робиться спроба показати в історичному ракурсі процес формування документального комплексу, який формувався в церковній установі на основі її складових: пресудствія, канцелярія, столи. Відповідно до функцій цих структур відбувалося накопичення матеріалів, які в майбутньому склали основу фонду. Окрім діловодної документації в фонді накопичувалися і інші документи.

Зазначається, що окрім регіонального характеру документів з церковного життя Поділля, в фонді представлені і законодавчі акти влади і Священного Синоду, які впливали на регулювання церковного життя не лише консисторії, а й в сієй церкви.

Ключові слова: *консисторія; столи; документи; справи; відомості.*

Значна частина документальної спадщини минулого України, як відомо, зберігалась у церковних архівах, на долю яких випало чимало випробувань і поневірянь.

Чільне місце серед місцевих церковних архівів належало архівам духовних консисторій, включаючи Подільську, – колегіальних органів, які здійснювали адміністративне управління й духовне судочинство у межах єпархії під безпосереднім керівництвом архієрея. Відомо, що в єпархіальних органах управління різних рівнів обговорювалися всі питання життя єпархії від доленосних до найдрібніших побутових. Тому, до Подільської духовної консисторії, крім власне діловодної документації, надходив, також, великий корпус різноманітних документів (метричні книги, клірові відомості, описи церковного та монастирського майна, звіти